

Υστερνιώτικα

ΑΣΗΜ. ΦΩΤΗΛΑ 40 & ΛΕΩΦ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ
ΑΘΗΝΑ 114 73

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΥΣΤΕΡΝΙΩΤΩΝ ΤΗΝΟΥ

ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 9
ΙΟΥΛΙΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1991

ΜΝΗΜΕΣ ΥΣΤΕΡΝΙΩΝ 1991

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ:

Ο προσδοκώμενος

Ομιλία του κ. Κ. ΚΟΥΡΚΟΥΛΑ

Ο προσκυνητής της Μεγαλόχαρης, που θα θελήσει να περιηγηθή το νησί, θα φθάσει, έπειτα από λίγο δρόμο, στα Υστέρνια. Στο κατάσπρο χωριό, που κρεμασμένο από τις ξέρες του βράχου καθρεφτίζεται πάνω από τον Όρμο, γνέφοντας χαμογελαστά στο ξεμοναχιασμένο πατρικό σπίτι του Ιερώνυμου.

Προσπερνώντας κανείς το χωριό, φθάνει έπειτα από λίγα μέτρα σ' έναν φυσικό εξώστη που φτερουγάει και μετεωρίζεται πάνω από το Αιγαίο. Στο διάσελο του Αη-Θανάση. Εκεί, στη θέση των Μύλων, όπου στέκουν σκέλεθρα πια, δίχως πανιά κι ανέμη, οι ανεμόμυλοι του χωριού. Φρουρούν, αιώνες τώρα, τον ανεμοδαρμένο αυτό τόπο και παραστέκουν, θεατές κατάπληκτοι, σε μια πάλη όπου παλεύουν αδιάκοπα, από την πρώτη κιόλας ημέρα της Δημιουργίας, δυο αρχαίοι θεοί. Ο Αίολος, που μανιάζει να ξεκολλήσει από τους ώμους του Άτλαντα, το μικρό αυτό ξεφτίδι της Γης, την Τήνο, την «ανεμόεσσα» του Ομήρου και να την εξακοντίσει πέρα στα πέλαγα.

Κι ανάμεσα στα πόδια των δύο αυτών γιγάντων, που πιασμένοι μέση με μέση παλεύουν και αντιρροπούν, απλώνεται ένας τάφος. Ένας λιτός, γαλήνιος τάφος, που στο μάρμαρό του, λατομημένο από τα σπλάχνα του νησιού αναγράφει: Αρχιεπίσκοπος Ιερώνυμος. Κι αμέσως κάτω από το όνομα σπεύδει να εξηγήσει, σαν δικαιολογητικό της απρόσμενης παρουσίας του ει-

ρηνικού Αρχιεπισκόπου, στον ανταριασμένο αυτό χώρο, την διαβεβαίωση του Ψαλμωδού: «Δια τους λόγους των χειλέων σου, Κύριε, εγώ, εφύλαξα οδούς σκληράς». (Ψαλμ. 5).

Αυτός είναι ο ισχυρισμός και το μήνυμα του Ιερώνυμου. το «ω ξειν αγγέλειν» του... Η αγία αναφορά του! «Τήδε κείμαι προσδοκών ανάστασιν». Οπλίτης Κυρίου και εγώ, μένω εδώ πειθαρχώντας στο σιωπητήριο σάλπισμα προσμένοντας το εγερτήριο εωθινό.

Αυτά αναφέρει ο Ιερώνυμος καθώς αναπαύεται κάτω από τους ίσκιους των κατερειπωμένων μύλων, ως «σίτος Θεού».

Έχει όμως και άλλα πολλά να διηγηθή ο τάφος εκείνος. Αυτά, που ακροώνται όσοι τον κυκλώνουν ευλαβικά και ζουν την κατάνυξη των πρώτων χριστιανών όταν εκύκλωναν τους τάφους των μαρτύρων τους. Γιατί και ο Ιερώνυμος υπήρξε μάρτυρας. Μάρτυς, που κατέθεσε την καλήν του μαρτυρία στο δικαστήριο αυτού του κόσμου. Δικαστήριο, που η ανάκριση συντελείται εδώ στη γη και η απόφαση μέλλει να εκδοθή εκεί από του φοβερού βήματος. Σε όποια λοιπόν αίθουσα του δικαστηρίου αυτού κι εάν εμπήκε ο Ιερώνυμος και σε όποια ανάκριση κι εάν εδοκιμάστηκε, το κείμενο, που κατεγράφετο ήταν πάντοτε κείμενο αρετής. Ήταν «επιστολή Χριστού γιγνωσκομένη και αναγιγνωσκομένη υπό πάντων ανθρώπων»

όπως την ήθελε ο Παύλος. Μια επιστολή πολύπτυχη και πολυσέλιδη, που στην κάθε της γραμμή αναγράφονταν νικητήρια από παλαίσματα πνευματικά στα οποία είχε επιδοθή από τα τρυφερά του ακόμη χρόνια ο Ιερώνυμος. Αγωνίσματα σε ένα στίβο πνευματικό, όπου κατέβηκε και αγωνίστηκε με ζήλο, με επιμέλεια, με άσκηση προγραμματισμένη κάτω από το βλέμμα έμπειρου και σοφού πνευματικού οδηγού, του πατρός Σεραφείμ Παπακώστα. Και χάρις σ' αυτά, τα διαβίου πνευματικά γυμνάσματα, ανεδείχθη πρωταθλητής παντού. Από τα φοιτητικά του χρόνια ως τα στερνά των γηρατειών του στάθηκε παντού πρωταγωνιστής και σημαιοφόρος. Σαν σπουδαστής στη Ριζάρειο σαν επιστήμονας κύρους, αργότερα, σαν πατριώτης ένθερμος δίπλα στον Αρχιεπίσκοπο Σπυρίδωνα Βλάχο κατόπιν και κυρίως σαν Κληρικός. Πρότυπο ήθους και ιεροπρέπειας. Ιερέας του Υψίστου υποδειγματικός. «Ήσουν κληρικός – του είπε στην προσφώνησή του κατά τη χειροτονία του σε διάκονο ο Αρχιεπίσκοπος που τον χειροτονούσε, ο πολύς Χρύσανθος ο από Τραπεζούντος – ήσουν κληρικός και προτού χειροτονηθείς. Γιατί το ιερατικό ήθος το έφερες πάντοτε μαζί σου και σε διέκρινε πανταχού».

Και ήταν πράγματι διάχυτη η ιεροπρέπεια σε όλες τις εκδηλώσεις της ζωής του Ιερώνυμου. Από το γραφείο του όπου νυχθημερόν μοχθούσε μέχρι τις στιγμές της χαλάρωσης και της ψυχαγωγίας του ήταν, παντού, ιερέας. Και όταν μιλούσε αλλά και όταν εσιώπα. Και όταν προσευχόταν και όταν μαστόρευε στο κελλί του στη Μονή Πετράκη ή στο πατρικό του σπίτι. Παντού τον συνώδεε μια τέτοια ιεροπρέπεια, που ενέπνεε στους γύρω του και στους πιο στενούς του ένα σεβασμό σαν να φορούσε, όχι ράσο αλλά, άμφια.

Αυτή ήταν η δια βίου «καλή μαρτυρία», που κατέθεσε ο Ιερώνυμος κατά τὸ πέρασμά του από τη γη αυτή. Δεν ήταν όμως η μονή. Γιατί εκτός αυτής ο Αρχιεπίσκοπος. Ιερώνυμος υπέστη και μαρτύριο και μετεγράφη σε ιερομάρτυρα. Υπέμεινε μαρτύριο αληθινό από τη στιγμή, που απεφάσισε να σηκώσει στους ήδη καταπονημένους ώμους του την ευθύνη του αξιώματος του Αρχιεπισκόπου. Σε μια στιγμή

που φοβερὰ εκκλησιαστικὰ γεγονότα είχαν ρίψει το κύρος της Εκκλησίας της Ελλάδος «εν λάκκω κατωτάτω», ο Ιερώνυμος τόλμησε να κατέλθῃ για να επωμισθῇ το φορτίο της ανορθώσεως. Βρέθηκε ὅμως σε λάκκο λεόντων. Ἐγκλειστος. Καί ἀρχισε να θηριομαχεῖ. Ἄνθρωποι ἀδίστακτοι. Συμφέροντα ἄνομα καὶ σκοτεινά, που ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, τόλμησε να θίξῃ, υπερασπιζόμενος, τὰ δίκαια της Εκκλησίας.

Ρασοφόροι ἀνάξιοι που ἐρρύπαιναν τὸ ἱερό ράσο, πληγές, στὶς ὁποῖες ὁ Ιερώνυμος ἔβαλε θερμοκαυτήρα. Πολιτικά μίση καὶ κομματικές ἐπιδιώξεις συνηνώθησαν καὶ τὸν ἔθεσαν στὸ στόχαστρο. Τὸν ἄοπλο καὶ ἄκακο αὐτὸν ἄνθρωπο. Καὶ ἐκεῖνος ἀπείρος καὶ ξένος πρὸς τέτοιες ἐπιβουλές, ἀρχισε νὰ δέχεται κατ' ἐπάνω του ὅλα τὰ ξίφη, τὶς μάστιγες, τοὺς τροχοὺς καὶ τὰ ἄλλα σύνεργα τῶν βασανιστηρίων. Σύνεργα ἀποτρόπαια που ὁ ἴδιος εἶχε περιγράψει – λες προφητικά – στὴν θαυμάσια ἐπιστημονικὴ του διατριβή «Τὸ ἐνθουσιαστικὸ στοιχεῖο στὴν Εκκλησία τῶν Μαρτύρων».

Καὶ δέχτηκε ὅλα αὐτὰ τὰ πυρὰ καὶ τὰ βέλη ὄχι στὸ κορμὶ του ἀλλὰ – ἀκόμη οδυνηρότερα – πάνω στὴν ψυχὴ του. Ψευδολογίες, διασυρμοί, μικρότητες, συκοφαντίες ἦταν τὸ υλικό, που γέμιζε κάθε μέρα τὸ ποτήρι τῶν δοκιμασιῶν του. Καὶ αὐτὸς υπέφερε μόνος καὶ υπέμεινε σιωπηλός.

Ανάμεσα στα προσωπικά του σημειώματα βρέθηκε και ένα, που με άφατη οδύνη εσημείωνε τον στοχασμό: «Η συκοφαντία μπορεί να μην σε καίει. Σε μουτζουρώνει όμως». Και το μουτζούρωμα αυτό για μια ψυχή ευαίσθητη και ολοκάθαρη σαν τη δική του ήταν μαρτύριο αβάσταχτο. Και το μαρτύριο αυτό το υπέμεινε «εν σιγή» «ως αμνός άφωνος έναντι του κείροντος αυτόν».

Αλλ' όταν τελικά απεφάσισε να δώσει τέλος σε όλα αυτά παραιτούμενος από του θρόνου, συνέταξε και παρέδωσε, παραμονές Χριστουγέννων του 1973, προς την Ιεράν Σύνοδον έγγραφον πατερικού όντως ύφους και ήθους. Έναν αποχαιρετιστήριο «λόγο» ναζιανζηνού αυτόχρημα μεγαλείου. Ένα κείμενο, μπροστά από το οποίο θα σταθή ο ιστορικός της αύριον για να μετρήσει το ανάστημά του συντάκτου και να ζυγίσει τον χρυσόν, που εφύλασσε μέσα στην ψυχή του ο Ιερώνυμος.

Ο Αρχιεπίσκοπος, που αναπαύεται στο ανεμοδαρμένο διάσελο του Αη-Θανάση στα Υστέρνια.

Κατά το γυρισμό προς το λιμάνι της Μεγαλόχαρης, ο προσκυνητής θα συναντήσει και πάλιν τον Ιερώνυμο. Σε άλλο χώρο και με άλλο μήνυμα. Τον περιμένει στην έξοδο του χωριού πρόσχαρος. Εκεί, που η αγάπη των συγχωριανών του τον έστησε μαρμάρينو. Και τον αφήκε ήσυχο να αγναντεύει προς τα πέλαγα. Κατά δω, προς εμάς, που ποντοπούμε στη μαύρη θάλασσα των «συμφορών του βίου».

Γαλήνιος λοιπόν εκεί, μας ξεπροβοδίζει. Και ευγενικός, χαρούμενος όπως πάντα χαμογελαστός μας συνοδεύει με την ευχή του και με τις προσευχές του. Γιατί ο Ιερώνυμος δεν έπαυσε και δεν θα παύση, όπως στη ζωή αυτή έτσι και στον Ουρανό το προσφιές του έργο. Την προσευχή· ένα έργο και ένα καθήκον που δεν το παρέλειψε ούτε στιγμή.

Οι στενοί του συνεργάτες διηγούνται με συγκίνηση ότι δεν υπήρξε ούτε ένα πρωινό που να παραμέρισε τις ορθρινές του ακολουθίες, ούτε ένα βραδινό, που, παρ' όλο το μόχθο και τον καύσωνα της ημέρας να παρέλειψε τις απόδειπνες δεήσεις του. Το ίδιο κάνει και τώρα. Από το μαρμάρينو βάθρο του δεν μας «θωρεί ακίνητος». Όχι. Πώς μπορεί να σταθή έστω για στιγμή ακίνητος ο ακούραστος αυτός άνθρωπος; Ούτε χρειάζεται να τον ρωτήσουμε «πού τρέχει ο λογισμός» του. Όλοι ξέρουμε ότι στα έργα της Αγάπης, στα κρεβάτια των ασθενών, στους γέροντες και εγκαταλελειμένους, στους φτωχούς και καταφρονεμένους είχε και έχει το λογισμό του. Και δεν στέκει εκεί μαρμάρινος. Μαρμαρωμένος στέκει. Γιατί ο Ιερώνυμος είναι ο μαρμαρωμένος Αρχιεπίσκοπος! Που τονώνει την «αποσταμένη ελπίδα» για μια καλύτερη ημέρα στην Εκκλησία. Στέκει εκεί μαρμαρωμένος με την υπόσχεση πως «πάλι με χρόνια...» «Εις χρόνους και καιρούς ους ο Πατήρ έθετο εν τη ιδία εξουσία» (Πραξ. α-7) δεν θα παραλείψη ο Κύριος του Αμπελώνος να στείλη και πάλιν στην Εκκλησία του έναν Ιερώνυμο. Έναν άνδρα του αναστήματός του. Έναν Ιεράρχην του ήθους και της αξίας του, για να συνεχίση το έργο του και πραγματώση τους αποστολικούς του οραματισμούς. Γιατί ο Ιερώνυμος δεν ήταν ένας Αρχιεπίσκοπος, που πέρασε. Είναι ο Ιεράρχης, που αναζητείται. Είναι ο προσδοκώμενος!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΥΡΚΟΥΛΑΣ